

Модуль 7 (Частина 4)

Формування безпечного,
справедливого та
добросовісного інтернет-
простору

www.includememedia.eu

This resource is licensed
under CC BY 4.0

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Finnish National Agency for Education. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

* З метою економії паперу, будь ласка, друкуйте цей документ у відтінках сірого або чорно-білому режимі, а не у кольорі. Друкуйте на обох сторонах аркуша (двосторонній друк) і, якщо можливо, розміщуйте кілька слайдів або сторінок на одному аркуші.

01 Сторінка 04
Коротко про
Модуль та огляд

02 Сторінка 06
Результати
навчання

04 Сторінка 10
Тема 4:

Роль громадянського
суспільства у
забезпеченні
підзвітності
цифрових платформ

05 Сторінка 13
Ключовий напрям 1:
Адвокація та формування
коаліцій.
Як громадянське
суспільство створює
суспільний тиск з метою
забезпечення підзвітності
платформ

05 Сторінка 18
Ключовий напрям 2:

Правові заходи та стратегічні судові процеси використання права для забезпечення підзвітності цифрових платформ

06 Сторінка 23

Ключовий напрям 3:
Кампанії з досліджень та прозорості

07 Сторінка 28

Ключовий напрям 4:
Вплив на політику щодо дезінформації, упередженості та конфіденційності

08 Сторінка 33

Додаткові ресурси

Коротко про модуль

Ключовий напрям:

Етика та управління

Мета:

Зосереджується на створенні моделей управління за участю багатьох зацікавлених сторін та механізмів підзвітності для цифрових платформ. У цьому розділі висвітлюється спільна роль фахівців у сфері ЗМІ, навчальних закладів та громадянського суспільства у підтримці етичного цифрового середовища. Особлива увага приділяється стандартам ЗМІ, управлінню та цифровій грамотності.

Ключові слова:

- Етичні цифрові простори
- Підзвітність в інтернеті
- Управління за участю багатьох зацікавлених сторін
- Цифрова співпраця, прозорість
- Цілісність ЗМІ
- Інклюзивні платформи
- Універсальний дизайн
- Участь громадян
- Справедливі цифрові практики
- Залучення громадянського суспільства
- Журналістика та стандарти ЗМІ
- Університети та медіаосвіта
- Політика та регулювання

Огляд модуля

Цей модуль висвітлює колективну роль фахівців у сфері медіа, освітніх установ та організацій громадянського суспільства (ОГС) у підтримці етичного цифрового середовища.

У ньому розглядаються стандарти ЗМІ, рамки управління та важливість цифрової грамотності у сприянні відповідальним онлайн-просторам.

Учасники розглянуть виклики та можливості у просуванні надійної журналістики, багатостороннього управління та цифрового громадянства в Європі через життєві практичні приклади, політичні дискусії та цифрові інструменти.

ВИ ТУТ

ТЕМА 01

Етична журналістика в цифрову епоху: роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

Розглядає, як медіафахівці можуть підтримувати авторитетність, боротися з дезінформацією та дотримуватися етичних стандартів висвітлення подій.

ТЕМА 02

Співпраця різних зацікавлених сторін для інклюзивного цифрового врядування

Обговорює, як уряди, ОГС та технологічні компанії можуть спільно розробляти політику, що забезпечує безпечніший та інклюзивніший цифровий простір.

ТЕМА 03

Університети та медіаосвіта: зміцнення цифрового громадянства в Європі

Досліджує, як заклади вищої освіти можуть надати студентам важливі навички медіаграмотності, необхідні для орієнтування у цифровому просторі.

ТЕМА 04

Роль громадянського суспільства у забезпеченні підзвітності цифрових платформ

Підкреслює, як активісти та організації-наглядачі контролюють технологічних гігантів, виступають за прозорість та домагаються змін у політиці.

Результати навчання

Тема 1: Етична журналістика в цифрову епоху: роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

- Проаналізувати роль європейських стандартів у сфері ЗМІ у сприянні етичній журналістиці та боротьбі з дезінформацією у цифрову епоху.
- Оцінити виклики, з якими стикаються журналісти у забезпеченні об'єктивності, прозорості та довіри громадськості у цифровому медіа-середовищі.

Тема 2: Співпраця різних зацікавлених сторін для інклюзивного цифрового врядування

- Проаналізувати роль урядів, громадянського суспільства та суб'єктів приватного сектору у формуванні інклюзивного та підзвітного цифрового врядування.
- Оцінити найкращі практики, що сприяють співпраці між різними зацікавленими сторонами для вирішення таких питань, як регулювання платформ, онлайн-безпека та цифрові права

Тема 3: Університети та медіаосвіта: зміцнення цифрового громадянства в Європі

- Дослідити, як університети сприяють розвитку цифрової грамотності та відповідального використання медіа серед студентів та широкої громадськості.
- Розробити стратегії інтеграції критичної медіаосвіти в навчальні програми вищих навчальних закладів для розширення можливостей цифрових громадян

Тема 4: Роль громадянського суспільства у забезпеченні підзвітності цифрових платформ

- Визначити основні інструменти адвокації та правові механізми, які використовують організації громадянського суспільства для вимагання прозорості та етичного управління від цифрових платформ.
- Оцінити вплив заходів громадянського суспільства на політику платформ щодо дезінформації, упередженості алгоритмів та конфіденційності даних

Тема 4

Роль громадянського суспільства у забезпеченні підзвітності цифрових платформ

Огляд

Роль громадянського суспільства у забезпеченні підзвітності цифрових платформ

У цифрову епоху організації громадянського суспільства (ОГС) відіграють вирішальну роль у сприянні прозорості, підзвітності та етичним практикам на цифрових платформах.

Від боротьби з дезінформацією та алгоритмічною дискримінацією до відстоювання посилення захисту конфіденційності даних, ОГС виступають у ролі наглядців, впливових осіб у сфері політики та просвітителів громадськості. За допомогою адвокації, судових процесів, досліджень та громадських кампаній вони тиснуть на технологічні компанії, щоб ті дотримувалися демократичних цінностей та захищали права користувачів у цифровому просторі.

Пояснення основних визначень та понять

Організації громадянського суспільства (ОГС)

Неурядові, некомерційні організації, які представляють інтереси громадян та відстоюють суспільне благо, часто шляхом активізму, участі у формуванні політики та судових позовів.

Підзвітність платформ

Принцип, згідно з яким цифрові платформи — такі як Facebook, Google та X — повинні бути прозорими та відповідальними у своїх діях, зокрема щодо модерації контенту, обробки даних та розробки алгоритмів.

Цифрові права

Основні права, що застосовуються до онлайн-середовища, включаючи свободу вираження поглядів, право на приватність, доступ до інформації та захист від дискримінації.

Алгоритмічна упередженість

Систематична та несправедлива дискримінація, вбудована в автоматизовані системи прийняття рішень, часто через недосконалі дані або непрозору розробку алгоритмів.

Ключовий напрямок 1

Адвокація та формування коаліцій. Як громадянське суспільство створює суспільний тиск з метою забезпечення підзвітності платформ

ОГС створюють суспільний тиск і стимулюють політичні зміни через:

- Утворення альянсів (наприклад, Access Now, EDRi, Digital Rights Watch)
- Публікації відкритих листів, маніфестів та звітів з моніторингу
- Прямі взаємодії з політиками та технологічними компаніями

Приклад: The Real Facebook Oversight Board — незалежна група експертів, яка критикує політику Meta шляхом публічного контролю.

Адвокація та формування коаліцій

Формування альянсів

- ОГС об'єднують зусилля, щоб посилити свій вплив та виступити єдиним голосом
- Відомі мережі: Access Now, European Digital Rights (EDRi), Digital Rights Watch

Інструменти громадської адвокації

- Відкриті листи, маніфести та звіти наглядових організацій викривають недоліки платформ та вимагають реформ
- Підвищення обізнаності, вплив на громадську думку та формування політичної дискусії

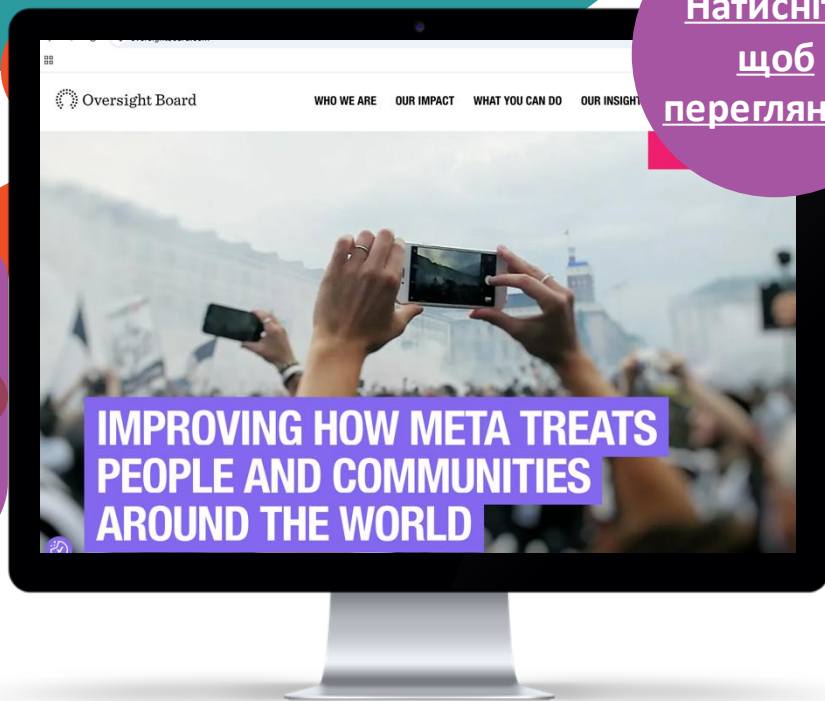
Пряма взаємодія

- ОГС беруть участь у громадських консультаціях, політичних діалогах та закритих зустрічах із технологічними компаніями та регуляторними органами
- Наполягають на прозорості, захисті користувачів та дотриманні етичних стандартів

Практичний приклад

Наглядова рада
Facebook (RFOB)

Натисніть,
щоб
переглянути

Незалежне громадянське суспільство Нагляд за Meta Platforms

Огляд:

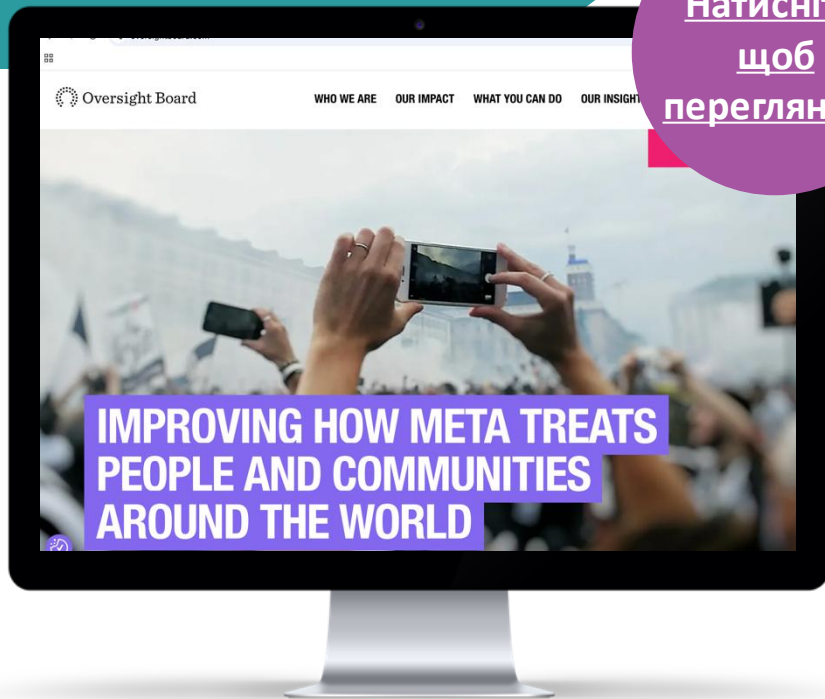
- Створена у 2020 році, Наглядова рада Facebook (Real Facebook Oversight Board, RFOB) є незалежною коаліцією науковців, журналістів та лідерів руху за громадянські права.
- Вона була створена з метою ретельного аналізу політики модерації контенту Meta (раніше Facebook) та відстоювання більшої прозорості та підзвітності.

Основні дії:

- Публічно оскаржувала рішення Meta щодо модерації контенту, особливо стосовно дезінформації та мови ворожнечі.
- Опублікувала звіти та провела брифінги, щоб висвітлити недоліки платформи та їхній вплив на суспільство.
- Співпрацювала з іншими організаціями громадянського суспільства, щоб посилити заклики до етичного управління цифровими платформами.

Практичний приклад

Наглядова рада
Facebook (RFOB)

Натисніть,
щоб
переглянути

Незалежне громадянське суспільство Нагляд за платформами Meta

Вплив:

- Привернуло значну увагу громадськості до проблем алгоритмічної упередженості та поширення дезінформації на платформах Meta.
- Вплинуло на дискусії щодо необхідності незалежного нагляду та регуляторних механізмів для цифрових платформ.

Висновок

Адвокація та формування коаліцій – як громадянське суспільство створює суспільний тиск з метою забезпечення підзвітності платформ

Громадянське суспільство є рушійною силою відповідальності платформ. Завдяки коаліціям, громадським адвокаціям та безпосередній взаємодії, організації громадянського суспільства посилюють голос громадян і вимагають від цифрових платформ етичного та прозорого управління. Їхні наполегливі зусилля – такі як «Наглядова рада Facebook» – демонструють, що колективні дії можуть впливати на корпоративну політику та формувати цифрові простори, які поважають права, захищають користувачів і служать суспільним інтересам.

Послання є чітким: демократичний нагляд за цифровими платформами починається з організованого, поінформованого та спроможного громадянського суспільства.

Ключовий напрямок 2

Правові заходи та стратегічні судові процеси використання права для забезпечення підзвітності цифрових платформ

Громадянське суспільство використовує правові механізми для забезпечення підзвітності:

- Подання позовів на підставі GDPR, Закону про цифрові послуги (DSA) та національного законодавства
- Оскарження порушень права на приватність, свободи вираження поглядів та принципів боротьби з дискримінацією

Правові заходи та стратегічні судові процеси

Що це таке

Організації громадянського суспільства (ОГС) використовують правові механізми для боротьби з неетичними або незаконними практиками технологічних компаній. Сюди входять порушення прав на приватність, алгоритмічна дискримінація, відсутність прозорості та нездатність захистити користувачів від шкідливого контенту.

Ключові інструменти

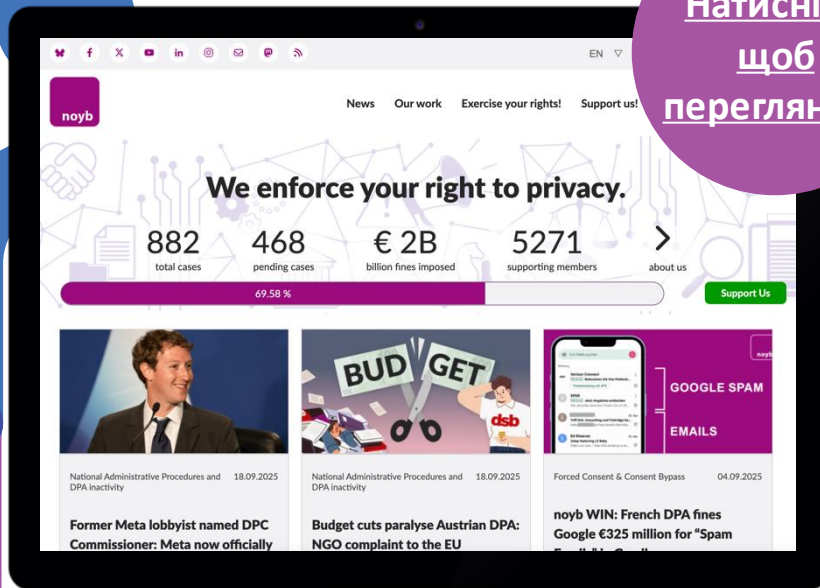
- **GDPR (ЄС)** – для забезпечення захисту даних та отримання згоди
- **Закон про цифрові послуги (DSA)** – для забезпечення прозорості та відповідальності за контент
- **Національне законодавство** – наприклад, щодо прав споживачів, боротьби з дискримінацією, свободи вираження поглядів

Правові заходи та стратегічні судові процеси

Відомі справи

- **NOYB (None of Your Business):** заснована Максом Шремсом, подала десятки скарг щодо GDPR проти Meta, Google та інших компаній, що призвело до штрафів у розмірі кількох мільйонів євро та покращення стандартів конфіденційності.
- **La Quadrature du Net (Франція):** успішно оскаржила в суді державне стеження та інструменти предиктивного (прогнозного) поліцейського нагляду на основі штучного інтелекту.
- **Privacy International:** Оскаржувала практики масового збору даних та виграла справи на національному та міжнародному рівнях.

Натисніть,
щоб
переглянути

«Стратегічні судові процеси стосуються не лише перемоги у справах, а й створення ланцюгової реакції, що сприяє підвищенню обізнаності, реформам та підзвітності».

Європейський центр конституційних прав та прав людини (ECCHR)

Висновок

Правові заходи та стратегічні судові процеси — використання законодавства для притягнення цифрових платформ до підзвітності

- Правові заходи є одним із **найпотужніших важелів, якими** володіє громадянське суспільство для протидії **цифровій владі**.
- Стратегічні судові процеси призвели до значних реформ у тому, як платформи **збирають дані, модерують контент та пояснюють свої алгоритми**.
- Перетворюючи судові зали на каталізатори змін, ОГС захищають **цифрові права** та створюють **юридичні прецеденти** для відповідального управління технологіями.

Ключовий напрямок 3

Кампанії з досліджень та прозорості. Викриття шкоди, яку завдають платформи, та вимога підзвітності

ОГС проводять аудити, розслідування даних та оцінки впливу алгоритмів з метою:

- Викрити екосистеми дезінформації та упередженість платформ
- Вимагати прозорості алгоритмів та розкриття інформації про модерацію контенту

Приклад: Кампанія «YouTube Regrets» від Mozilla Foundation висвітлила шкідливі алгоритмічні рекомендації.

Кампанії з досліджень та прозорості

Викриття шкоди, яку завдають платформи, та вимога підзвітності

Що це таке

Організації громадянського суспільства (ОГС) проводять незалежні дослідження та публічні кампанії, щоб розкрити, як працюють цифрові платформи – зокрема, як їхні алгоритми, політика даних та бізнес-моделі впливають на користувачів і суспільство.

Основні заходи

- **Аудит алгоритмів та оцінка впливу** — вивчення того, як системи рекомендацій можуть сприяти поширенню шкідливого контенту або упередженості
- **Розслідування щодо даних** — виявлення того, як платформи відстежують, профілюють та монетизують користувачів
- **Кампанії за прозорість** — закликають платформи до чіткого звітування щодо модерації, реклами та використання даних

Кампанії з досліджень та прозорості

Викриття шкоди, яку завдають платформи, та вимога підзвітності

Відомі ініціативи

- **Фонд Mozilla – YouTube Regrets** – зібрав реальні історії користувачів про шкідливі рекомендації та закликав YouTube відкрити свої алгоритми для аудиту
- **AlgorithmWatch** – досліджує соціальний вплив алгоритмічних систем та виступає за законодавство щодо прозорості в ЄС
- **Ranking Digital Rights (RDR)** – публікує рейтингову таблицю, в якій оцінює технологічні компанії за їхніми зобов'язаннями щодо свободи вираження поглядів та конфіденційності

«Без прозорості не може бути підзвітності. Роль громадянського суспільства полягає в тому, щоб відкрити завісу».

Фонд Mozilla

Висновок

Кампанії з дослідження та забезпечення прозорості Викриття шкоди, яку завдають платформи, та вимога підзвітності

- Кампанії з досліджень та прозорості є необхідними для того, щоб приховані цифрові шкоди стали загальновідомими.
- Перекладаючи складні технічні системи на зрозумілі висновки, ОГС наділяють користувачів можливостями, інформують регуляторні органи та тиснуть на платформи, щоб ті діяли етично та відкрито.

Прозорість — це не розкіш, а основа довіри в цифрову епоху.

Ключовий напрямок 4

Вплив на політику щодо дезінформації, упередженості та конфіденційності — формування нормативних актів для забезпечення етичності та прозорості цифрових платформ

Завдяки постійній взаємодії громадянське суспільство допомагає формувати політику та поведінку платформ:

- Надання консультацій щодо законодавства ЄС (наприклад, DSA, AI Act)
- Пропагування створення незалежних наглядових рад та захисту прав користувачів

Вплив: Адвокаційна діяльність ОГС призвела до посилення вимог щодо прозорості в Законі ЄС про цифрові послуги, який зобов'язує платформи пояснювати, як вони рекомендують або видаляють контент.

Вплив на політику щодо дезінформації, упередженості та конфіденційності

Формування нормативних актів для забезпечення етичності та прозорості цифрових платформ

Що це таке

Організації громадянського суспільства (ОГС) відіграють важливу роль у розробці, перегляді та просуванні законів, що регулюють, як платформи поведуться з дезінформацією, захищають дані користувачів та забезпечують справедливість в алгоритмічних системах.

Ключові напрями взаємодії з політикою

- **Дезінформація** — ОГС виступають за модерацію контенту, яка поважає свободу вираження поглядів і водночас мінімізує шкоду (наприклад, перевірка фактів, механізми оскарження).
- **Упередженість алгоритмів** — просування зрозумілих, недискримінаційних систем ШІ та незалежних аудитів автоматизованих рішень.
- **Конфіденційність даних** — захист прав користувачів відповідно до таких законів, як GDPR, та просування більш суворого дотримання та глобальних стандартів.

Вплив на політику щодо дезінформації, упередженості та конфіденційності

Формування нормативних актів для забезпечення етичності та прозорості цифрових платформ

Приклади впливу

- **Закон ЄС про цифрові послуги (DSA):** під впливом пропозицій ОГС він тепер вимагає прозорості щодо модерації контенту, алгоритмічних рекомендацій та скарг користувачів.
- **Закон про штучний інтелект (ЄС):** ОГС успішно домоглися посилення заходів безпеки щодо систем штучного інтелекту з високим рівнем ризику, зокрема розпізнавання облич та автоматичного профілювання.
- **Глобальний вплив:** Такі ініціативи, як RightsCon від Access Now, об'єднують активістів, уряди та компанії для спільного розроблення технологічної політики на глобальному рівні.

*«Громадянське суспільство
привносить демократичні
цінності в обговорення питань
цифрової політики
- саме так закони
відображають інтереси
людей,
- а не лише прибуток».*

Європейські цифрові права (EDRi)

Висновок

Вплив на політику щодо дезінформації, упередженості та конфіденційності — формування нормативних актів для забезпечення етичних та прозорих цифрових платформ

Конструктивний діалог у ЗМІ стосується не лише контенту, а й підходу. Завдяки інклюзивному висвітленню подій та формам, що базуються на повазі, ЗМІ можуть стати простором для зцілення, емпатії та співіснування, а не лише джерелом інформації.

Додаткові слайди
для ресурсів тощо

Практичні приклади
та інтерв'ю в окремих
шаблонах

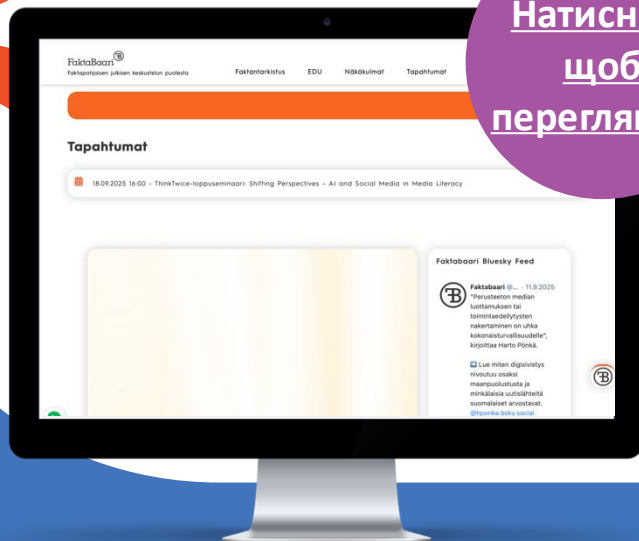

Більше інструментів для виявлення надійної інформації в інтернеті

FaktaBaari (Fact Bar):

Фінська служба перевірки фактів з інструментами, призначеними для навчання медіаграмотності [\(PDF\)](#).

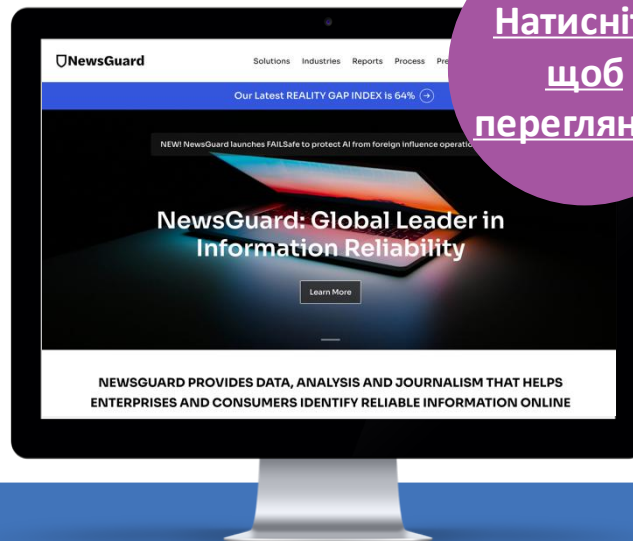
Натисніть, щоб переглянути

NewsGuard:

Надає рейтинги довіри для новинних веб-сайтів на основі їхньої надійності та прозорості

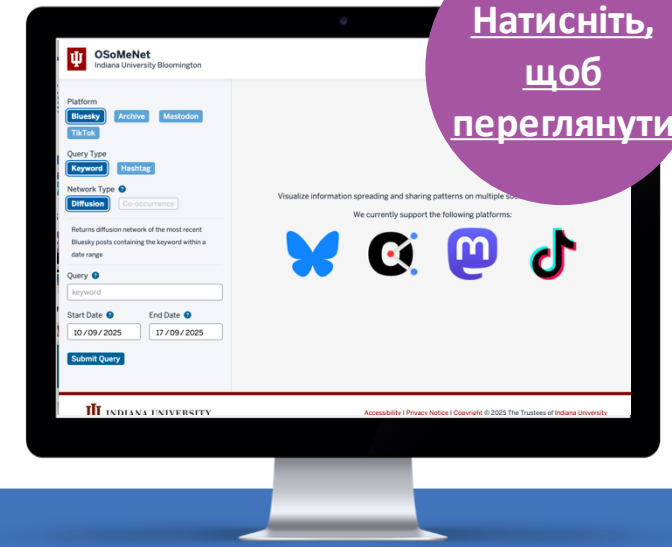
Натисніть, щоб переглянути

Ноаху:

Візуалізує, як поширюється неправдива інформація в інтернеті, та відстежує джерела дезінформації

Натисніть, щоб переглянути

Більше інструментів для виявлення надійної інформації в інтернеті

Запитай FactCheck:

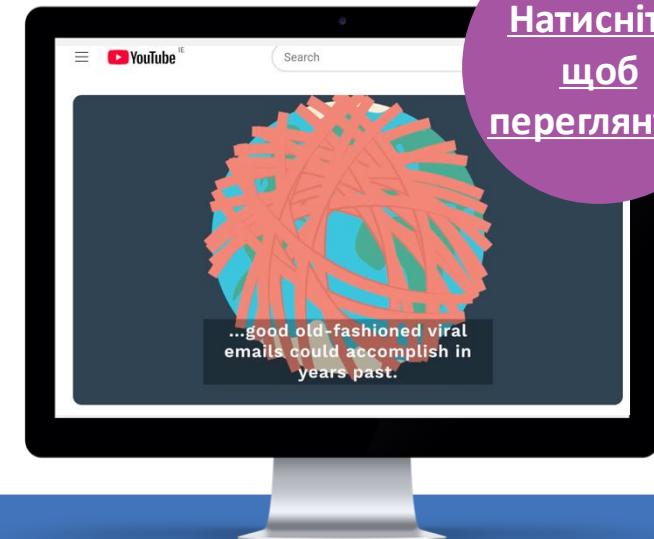
«Запитай FactCheck» — це рубрика на сайті FactCheck.org, де читачі можуть надсилати запитання щодо політичних заяв, поширених чуток або оманливої інформації. Команда FactCheck розслідує та відповідає на вибрані запитання.

Натисніть,
щоб
переглянути

Як виявити фейкові новини:

Натисніть на посилання вище, щоб переглянути відео від factcheck.org

Натисніть,
щоб
переглянути

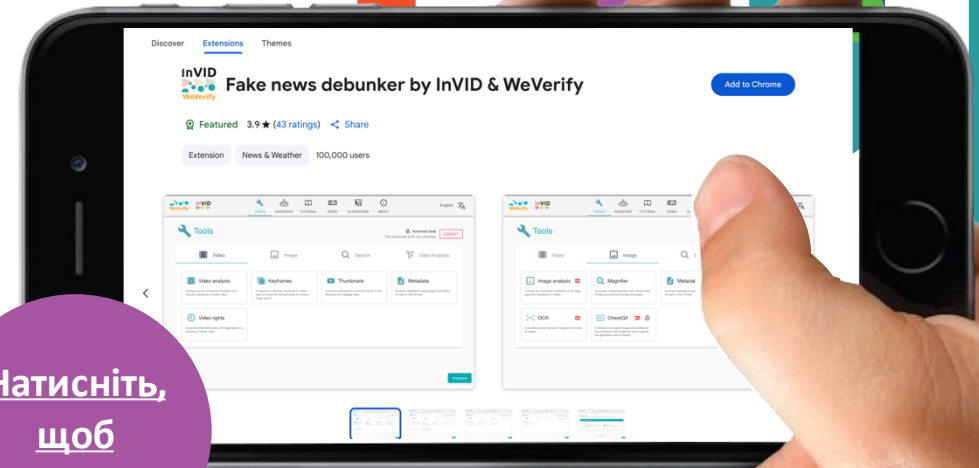

Цифровий інструмент

Детектор фейкових новин від InVID & WeVerify

Опис: безкоштовне розширення для Chrome, розроблене для допомоги журналістам, фахівцям з перевірки фактів та правозахисникам у перевірці онлайн-контенту, зокрема зображень та відео, що поширюються в соціальних мережах. [Демо](#)

Застосовується до теми 2: Співпраця різних зацікавлених сторін для інклюзивного цифрового врядування

Натисніть,
щоб
переглянути

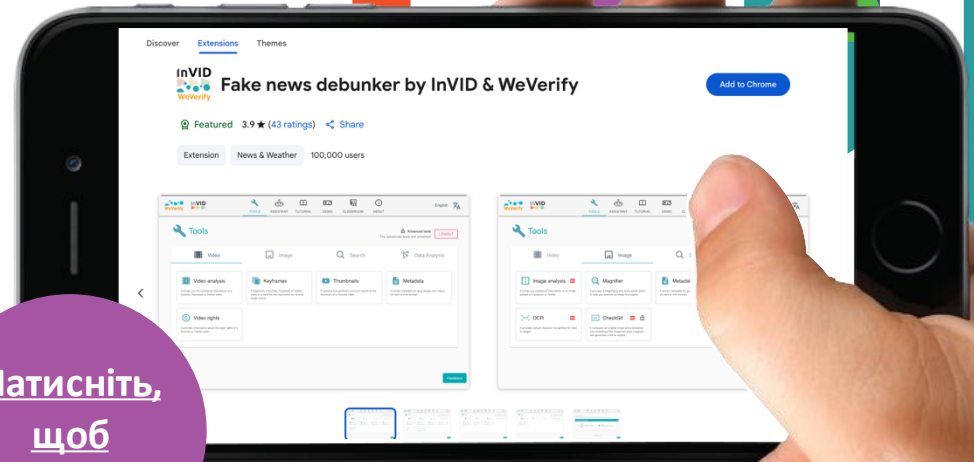
Цифровий інструмент

NewsFeed Defenders

Опис: гра з медіаграмотності вчить гравців виявляти та ігнорувати дезінформацію та неправдиву інформацію в сучасному хаотичному середовищі

Застосовується до теми 3: Університети та медіаосвіта: зміцнення цифрового громадянства в Європі.

Натисніть,
щоб
переглянути

Вправа

Завдання:

Обговоріть чинні європейські рекомендації, встановлені органами саморегулювання, та оцініть їхнє виконання в контексті цифрових новин про поточні події, такі як війна в Газі та Україні.

Тема 1: Групова дискусія

Обговорення:

Чи є чинні рекомендації достатніми для вирішення викликів, що стоять перед сучасною цифровою журналістикою? Чи є помітні приклади дезінформації або упередженості у висвітленні цих подій? Як органи саморегулювання можуть покращити дотримання цих стандартів?

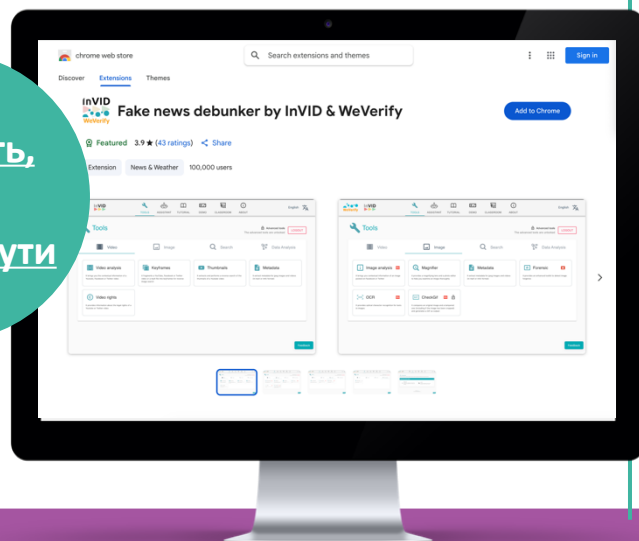

Вправа

Завдання:

Використовуйте інструменти перевірки фактів (наприклад, [Fake News Debunker](#)) для аналізу та перевірки новин, пов'язаних із популярною актуальною подією або проблемою.

Натисніть,
щоб
переглянути

Тема 2: Вправа з перевірки фактів: перевірка онлайн-контенту

Кроки:

1. Виберіть актуальну тему (наприклад, політичну подію, світові новини).
2. Використовуйте інструменти перевірки фактів для оцінки достовірності онлайн-контенту, пов'язаного з цією темою.
3. Звірте інформацію з кількох надійних джерел.
4. Визначте, чи є новина надійною чи оманливою, виходячи зі своїх висновків.

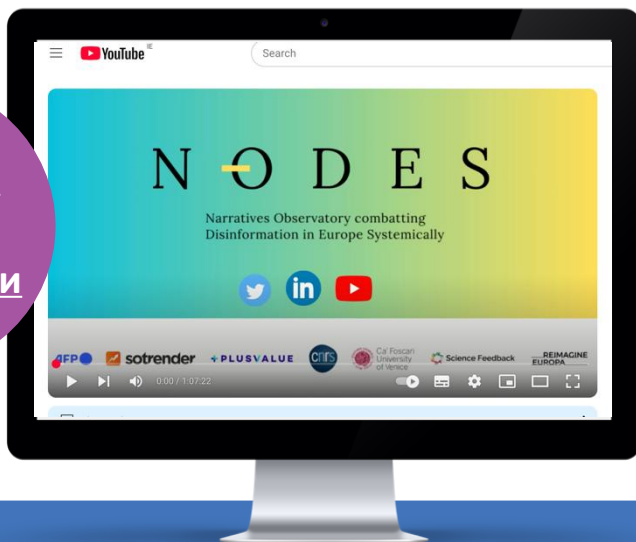

Ресурси

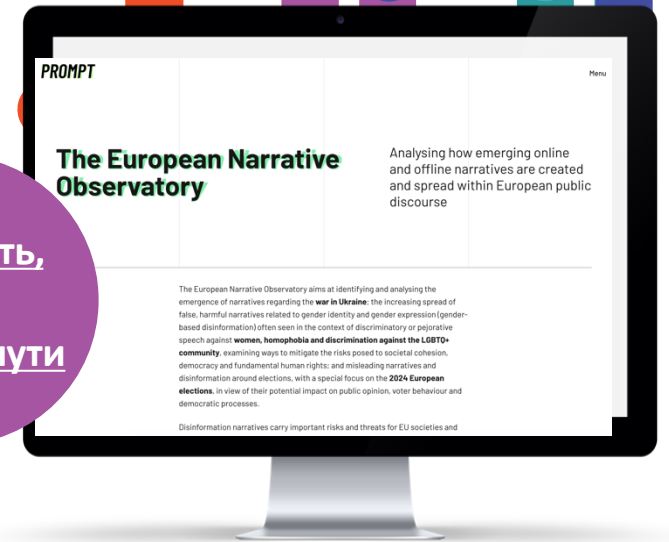
Висновки проєкту «Narratives Observatory for Disinformation in Europe Systemically» (Обсерваторія системних наративів дезінформації в Європі) (NODES).

Наративи, що формують наш світ – презентація результатів NODES – Наративи про клімат, COVID-19 та міграцію в публічному дискурсі

[Натисніть, щоб переглянути](#)

[Натисніть, щоб переглянути](#)

Проєкт Prompt – проєкт створений Європейською обсерваторією системних наративів (The European Narrative Observatory)

Румунія: Як кампанія з дезінформації завадила вільному голосуванню – У першому турі президентських виборів 2024 року в Румунії 23 % виборців віддали свої голоси за Каліна Георгеску, кандидата, який не проводив офіційної кампанії, а його популярність значною мірою зросла завдяки інфлюенсерам у TikTok. Щоб дізнатися більше, натисніть на посилання!

Ресурси

Звіт ЮНЕСКО

Проблеми платформ та регуляторні рішення – висновки комплексного огляду існуючих досліджень та розслідувань

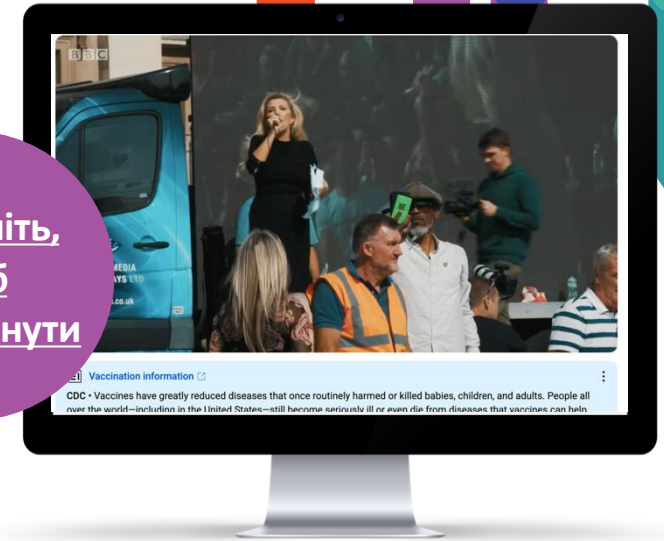
[Натисніть, щоб переглянути](#)

ВВС Panorama: Рух проти вакцинації (2019) – (документальний фільм)

Panorama Vaccines: The Disinformation War (Вакцини: Війна дезінформації) – програму/документальний фільм ВВС Panorama критикували за поширення дезінформації та сприяння розгубленості громадськості щодо вакцин проти COVID-19

[Натисніть, щоб переглянути](#)

Модуль 7: Формування безпечного, справедливого та добросчесного інтернет-простору

Ви завершили частину 4 (тема 4)

Формування безпечного, справедливого та
добросчесного інтернет-простору

www.includemedia.eu

This resource is licensed
under CC BY 4.0

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Finnish National Agency for Education. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

* З метою економії паперу, будь ласка, роздрукуйте цей документ у відтінках сірого або чорно-білому режимі, а не у кольорі. Будь ласка, друкуйте на обох сторонах аркуша (двосторонній друк) і, якщо можливо, розміщуйте кілька слайдів або сторінок на одному аркуші.